

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันระบบการศึกษาของประเทศไทยถูกท้าทายจากแรงผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมค่อนข้างมาก การศึกษาจึงมีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่ง ในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ดังนั้นเป้าหมายของการจัดการศึกษาจะต้องมุ่งสร้างสรรค์ “คน” หรือ “ผู้เรียน” ซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรงให้มีคุณลักษณะ มีศักยภาพ และมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จได้ การจัดการศึกษาให้บรรลุตามจุดหมายนั้น องค์ประกอบที่สำคัญที่เอื้ออำนวยให้บังเกิดผล คือ หลักสูตร เพราะหลักสูตรมีความสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาทุกระดับ เป็นสิ่งซึ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสมทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง หลักสูตรเป็นหัวใจของการศึกษาในการช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 1-3)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 27 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และ มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 2 - 10)

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศโดยกำหนดจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีขีดความสามารถในการแข่งขันบนเวทีโลก มีวิสัยทัศน์ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้สู่มาตรฐานสากล มีความเป็นผู้นำของสังคม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก โดยใช้แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้และทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการศึกษาลดชีวิต มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1) การพัฒนาหลักสูตรตามหลักการและกระบวนการที่ดำเนินการโดยกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวไว้ว่า เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีลักษณะกว้าง มีการกำหนดในสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนเป็นพื้นฐานหรือเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเรียนรู้ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น แต่ไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้ตามสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละแห่งได้ทั้งหมด จึงต้องพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้มากที่สุด เป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัว เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูจับได้รวดเร็ว โดยเปิดโอกาสให้ ชุมชน ท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ได้แนวคิดมุมมองที่หลากหลายครอบคลุมในสิ่งที่ควรเรียนรู้

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา องค์ประกอบที่จำเป็นประการหนึ่ง คือ การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยเฉพาะการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 และการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 มีจุดมุ่งหมายสำคัญร่วมกันในการยกระดับการแข่งขันของภูมิภาค การร่วมกันแบ่งปันทรัพยากรทางการศึกษาระหว่างกัน หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาจะต้องมีการปรับหลักสูตรและกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูและผู้เรียนให้สอดคล้องและมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางอาเซียน ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาเยาวชนของกลุ่มประเทศอาเซียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาจะต้องให้ผู้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวเรา ท้องถิ่นเรา เพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ เพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในประเทศอาเซียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555 : 10) และเทิดพงษ์ศรีวิเศษ และเอกชัย กี่สุขพันธ์ (2557 : 583) ได้มีผลการศึกษา การบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 เพื่อบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีแนวทางการบริหารจัดการ เช่น การส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากร

ในการดำเนินงาน การวางแผนพัฒนาครู ผู้บริหาร บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ให้มีกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการวางแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จึงมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ เพราะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม ตามสภาพที่เป็นจริง และสามารถนำเอาทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์ (ชนิต ชาติทอง. 2550 : 115)

หน่วยงานระดับท้องถิ่น หรือองค์กร หน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยรวม ยุทธศาสตร์การพัฒนา กลุ่มจังหวัด และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ตลอดจนแผนพัฒนาการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ควบคู่กับมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพิจารณากำหนด กรอบเป้าหมายและจุดเน้นในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในวัยเรียนให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน โดยสามารถนำความรู้ ทักษะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสินค้าในท้องถิ่น เผยแพร่ ต่อประเทศในกลุ่มอาเซียนและประชาคมโลก อีกทั้งยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้แก่ผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น ให้มีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อรองรับการเข้าสู่ ประชาคมอาเซียน สุริรัตน์ อุทธา และพนมพร จันทระปัญญา (2557 : 559) ที่มีผลศึกษา การเตรียมความพร้อมของโรงเรียนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน กลุ่มเครือข่ายลิกไนต์ 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 กล่าวว่า โรงเรียนมีส่วนสำคัญที่จะต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนแก่นักเรียนอย่างเต็มความสามารถและเต็มตามศักยภาพ ของนักเรียน และต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรในระดับต่างๆ ของสถานศึกษา การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น จะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวนั้นขึ้นอยู่กับฝ่ายต่างๆ อาทิ โรงเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนในท้องถิ่น นักธุรกิจชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น เช่น ผู้บริหาร สถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน และดำเนินการพัฒนาหลักสูตร (แว่นใจ บุญอาษา. 2545 : 124 – 129)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองอาเซียนและพลเมืองโลกยุคใหม่ พร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลก เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เป็นหน่วยงานระดับท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนรู้อุ้ประชาคมอาเซียนให้บรรลุ

เป้าหมายและวัตถุประสงค์ โดยมีการกำหนดกรอบและแนวทางการปฏิบัติในแต่ละหน่วยงาน เช่น กำหนดเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น การประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับท้องถิ่น คุณภาพการใช้หลักสูตร การพัฒนาบุคลากร สนับสนุน ส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ จึงต้องมีการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร เพื่อพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาในแต่ละหน่วยงาน ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ว่ามีสภาพการปฏิบัติและปัญหามากน้อยเพียงใดในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาสู่อาเซียน และนำข้อเสนอแนะและแนวทางที่ได้มาวิเคราะห์หาปัญหาและจุดที่ต้องการพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อลดความแตกต่างระหว่างผลที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นตามมาตรฐานที่กำหนดกับผลที่เกิดขึ้นจริงๆจากการจัดการศึกษา เป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เมื่อจำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษาในแต่ละสังกัด มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
2. ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนในแต่ละสังกัดของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษาในแต่ละสังกัดของสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสังกัด
องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียนของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

สมมติฐานการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ในแต่ละ
สังกัด แตกต่างกัน

2. สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน เมื่อ
จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษาในแต่ละสังกัด แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ขอนแก่น ปีการศึกษา 2558 ประชากรทั้งหมด 6,221 คน ประกอบด้วย

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 164 โรงเรียน แบ่งเป็น
ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 152 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,573 คน รวม 1,725 คน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 84 โรงเรียน แบ่งเป็น
ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 185 คน และครูผู้สอน จำนวน 3,779 คน รวม 3,964 คน

สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 19 โรงเรียน แบ่งเป็น ผู้บริหาร
สถานศึกษา จำนวน 44 คน และครูผู้สอน จำนวน 488 คน รวม 532 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละสังกัด โดยใช้ตาราง
Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 96) ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified
Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เทียบสัดส่วน
ร้อยละในแต่ละขนาดโรงเรียนที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,157 คน
ประกอบด้วย

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา
จำนวน 113 คน และครูผู้สอน จำนวน 310 คน รวม 423 คน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา
จำนวน 127 คน และครูผู้สอน จำนวน 350 คน รวม 477 คน

สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา
จำนวน 40 คน และครูผู้สอน จำนวน 217 คน รวม 257 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

2.1.1. สังกัด

- 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
- 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
- 3) องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

2.1.2 ขนาดสถานศึกษา

- 1) ขนาดเล็ก
- 2) ขนาดกลาง
- 3) ขนาดใหญ่
- 4) ขนาดใหญ่พิเศษ

2.1.3 สถานภาพ

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครูผู้สอน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาสู่
ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

2.2.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น

2.2.2 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

2.2.3 การนำหลักสูตรท้องถิ่นไปทดลองใช้

2.2.4 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล

2.2.5 การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง หลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น โดยสามารถนำหลักสูตรแม่บทมาปรับ เพิ่ม ขยาย หรือสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรแม่บท ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพจริง

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรที่จัดขึ้นโดยปรับรายละเอียดของเนื้อหา พัฒนาการเรียนการสอน ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดทำรายละเอียดเนื้อหาวิชาขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม ตามสภาพที่เป็นจริง

สภาพการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง สภาพการปฏิบัติ การพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน จัดกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และนำไปใช้ได้จริงในชีวิต เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม ตามสภาพที่เป็นจริง เพื่อเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยดำเนินตามขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น
2. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
3. การนำหลักสูตรท้องถิ่นไปทดลองใช้
4. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล
5. การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง สภาพการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังของการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรที่จัดขึ้น ประกอบด้วย การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การนำหลักสูตรท้องถิ่นไปทดลองใช้ การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล และการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) คือ การรวมตัวของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองและขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระหว่างประเทศในทุกด้าน ประกอบด้วยความร่วมมือ 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน

สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง การกำหนดขนาดโดยยึดจำนวนนักเรียน เป็นเกณฑ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ยึดกรอบการแบ่งขนาดของโรงเรียนตามแนวของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2549 โดยแบ่งขนาดของโรงเรียนออกเป็น 4 ขนาด ดังนี้

1. โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนหรือสถานศึกษาที่มีผู้เรียน ตั้งแต่ 1- 120 คน
2. โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนหรือสถานศึกษาที่มีผู้เรียน ตั้งแต่ 121- 600 คน
3. โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนหรือสถานศึกษาที่มีผู้เรียน ตั้งแต่ 601- 1,500

คน

4. โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ หมายถึง โรงเรียนหรือสถานศึกษาที่มีผู้เรียน ตั้งแต่ 1,500 คน ขึ้นไป

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรวิชาชีพ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการเรียนการสอนเป็นหลักของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูผู้สอน ทราบถึงสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนในแต่ละสังกัดของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
2. ผู้บริหารและครูผู้สอน ทราบถึงข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนในแต่ละสังกัดของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
3. เป็นข้อมูลสารสนเทศ ในการนำมาปรับปรุง/พัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา
4. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของตนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน